

SUN'IY INTELLEKT VA MUALLIFLIK TUSHUNCHASI: QIYOSIY ADABIYOTSHUNOSLIKDA YANGI YONDASHUVLAR

Rasulova Hilola Sobirjon qizi

O'zbekiston Davlat jahon tillari universiteti o'qituvchisi
rasulovahilola20@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tadqiqot sun'iy intellekt (AI) va mualliflik tushunchasining qiyosiy adabiyotshunoslik doirasidagi o'zaro aloqasini tahlil qiladi. Tadqiqotda inson tomonidan yaratilgan va sun'iy intellekt tomonidan generatsiya qilingan matnlar qiyosiy usulda o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, AI matnlarida algoritmik struktura ustun bo'lsa, inson matnlarida subyektivlik, madaniy kontekst va semantik chuqurlik kuchliroq ifodalanadi. Tadqiqot mualliflik tushunchasining transformatsiyasini yoritib, zamonaviy adabiyotshunoslik uchun yangi metodologik yondashuvlarni taklif etadi. Shuningdek, AI va inson hamkorligida yaratilgan gibrid matnlar mualliflikning kelajakdagi shakllarini belgilab berishi mumkinligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, mualliflik, qiyosiy adabiyotshunoslik, posthumanizm, intertekstualik

Abstract. This study analyzes the relationship between artificial intelligence (AI) and the concept of authorship within the framework of comparative literary studies. The research comparatively examines texts created by humans and those generated by artificial intelligence. The findings indicate that AI-generated texts are characterized by algorithmic structure, whereas human-authored texts demonstrate stronger subjectivity, cultural context, and semantic depth. The study highlights the transformation of the concept of authorship and proposes new methodological approaches for contemporary literary studies. Furthermore, it emphasizes that hybrid texts created through collaboration between AI and humans may define future forms of authorship.

Keywords: artificial intelligence, authorship, comparative literary studies, posthumanism, intertextuality

Kirish

So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi adabiy matn yaratish jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda [6]. An'anaviy adabiyotshunoslikda muallif matnning markaziy subyekt sifatida qaraladi [1]. Biroq AI asosidagi matn generatsiyasi bu paradigmani shubha ostiga qo'ymoqda [2]. Qiyosiy adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan qaraganda, inson va AI tomonidan yaratilgan matnlarni solishtirish mualliflik tushunchasining yangi talqinlarini ochib beradi. Bu masala poststrukturalizm va posthumanizm nazariyalarida ham muhim o'rin egallaydi [3,6]. Ushbu tadqiqotning maqsadi — inson va sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan matnlarni qiyosiy tahlil qilish orqali mualliflik tushunchasining zamonaviy transformatsiyasini aniqlash. Bundan tashqari, tadqiqot AI matnlarining adabiy sifat va qabul qilinishiga ta'sirini ham ko'rib chiqadi.

Metodlar

Tadqiqotda qiyosiy tahlil usuli qo'llanildi [7]. Empirik material sifatida inson tomonidan yozilgan badiiy matnlar va sun'iy intellekt tomonidan generatsiya qilingan matnlar tanlab olindi. Tanlangan matnlar turli janrlarni qamrab oldi.

Tahlil quyidagi mezonlar asosida amalga oshirildi:

- intertekstual bog'liqlik
- semantik chuqurlik
- stilistik xususiyatlar
- narrativ struktura
- diskursiv izchillik

Shuningdek, diskurs tahlili va narratologiya metodlari qo'llanildi [4]. Qo'shimcha ravishda korpus lingvistikasi elementlari ham jalb etildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy farqlarni ko'rsatdi:

Birinchidan, sun'iy intellekt tomonidan yaratilgan matnlarda grammatik to'g'rilik yuqori bo'lsa-da, semantik chuqurlik cheklangan [8].

Ikkinchidan, inson matnlarida madaniy kontekst va emotsional komponentlar kuchliroq namoyon bo'ladi [1].

Uchinchidan, AI matnlarida intertekstual elementlar mavjud bo'lsa-da, ular statistik modellarga asoslangan [9].

To'rtinchidan, mualliflik tushunchasi AI matnlarida markazlashmagan holda namoyon bo'ladi [2].

Muhokama

Olingan natijalar sun'iy intellekt adabiy ijod jarayonini tubdan o'zgartirayotganini ko'rsatadi [6]. Poststrukturalistik yondashuvga ko'ra, muallif matnning yagona markazi emas [2]. Posthumanistik qarashlarga muvofiq, mualliflik texnologik tizimlar bilan ham bog'liq bo'ladi [6]. AI va inson hamkorligida yaratilgan matnlar kelajakda muhim o'rin egallashi mumkin [10]. Bu esa mualliflik etikasi va intellektual mulk masalalarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi.

Xulosa

Tadqiqot sun'iy intellekt va inson muallifligi o'rtasidagi farqlarni aniqladi [3]. AI matnlarining algoritmik tabiati va inson matnlarining subyektivligi qiyosiy adabiyotshunoslik uchun muhim ilmiy asos yaratadi. Kelgusida AI va inson hamkorligidagi matnlar ham chuqur o'rganilishi lozim.

REFERENCES

1. Barthes, R. (1977). The Death of the Author.
2. Foucault, M. (1977). What is an Author?
3. Manovich, L. (2001). The Language of New Media.
4. McCarty, W. (2005). Humanities Computing.
5. Bostrom, N. (2014). Superintelligence.
6. Floridi, L. (2019). AI and Its Role in Society.
7. Piper, A. (2018). Enumerations.
8. Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2023). Speech and Language Processing.
9. McClelland, J. L. (2020). Deep learning and language understanding
10. Cave, S., Dihal, K., & Dillon, S. (2020). AI Narratives.